Id-devozzjoni lejn San Ġużepp (2)

Il-kult ta' San Ġużepp f'Għawdex

Noel Micallef

F'Għawdex il-qima lejn il-kbir patrijarka San Ġużepp tmur lura sew fiż-żmien. Minkejja li f'Għawdex insibu knisja parrokkjali waħda biss iddedikata lil dan il-qaddis, li hija dik tal-Qala li ġiet imwaqqfa parroċċa fl-1889, insibu ħafna altari ddedikati lilu f'diversi knejjes u kappelli mxerrda mal-gżira.

Iżda, sfortunatament, iż-żmien jeqred il-monumenti u anki d-djar ta' Alla mibnija mill-qima u l-fidi tal-Kristjani. Fil-qedem il-gżira ċkejkna ta' Għawdex kienet miżgħuda b'dawn il-knejjes jew kappelli żgħar imwaqqfa fir-Rabat jew fil-kampanja. Madwar il-bażilika ta' San Ġorġ fl antik konna nsibu seba' kappelli li l-lum ma għadhomx jeżistu. Dawn kienu l-kappella tal-Madonna tal-Konsolazzjoni, ta' Santa Marija tas-Sokkors, il-kappella tal-Madonna ta' l-Idria, il-knisja tal-Kunċizzjoni tal-Warda, il-knisja tal-Kunċizzjoni, il-knisja ta' Santa Katerina u l-kappella tad-Duluri.[1] Huma ħafna dawk il qarrejja li jiftakru kappella fil-qalba tar-Rabat iddedikata lil San Ġużepp, li kienet tkun iffrekwentata minn għadd kbir ta' devoti ta' San Ġużepp, li b'xorti ħażina m'għadhiex teżisti.

Il-kappella ta' San Ġużepp fir-Rabat kienet tissejjaħ "ta' San Ġużepp tas-Suq" għax kienet mibnija ħdejn għadd ta' ħwienet tas-Suq. Kienet inbniet fl-1730, bil-koperazzjoni ta' l-arċipriet Adeodato Formosa, u ġiet ikkonsagrata fit-18 ta' Marzu 1733, b'konċelebrazzjoni fil għodu u l kant tal-vespri solenni fil-għaxija.[2] Din il-kappella ġiet mibnija fuq il-post ta' żewġ knejjes oħra, it-tnejn filjali tal-knisja parrokkjali ta' San Ġorġ: waħda taħt it-titlu tal-Madonna tas-Sokkors u l-oħra taħt it-titlu tal-Madonna ta' l-Idria.[3] Dak li kien il-kwadru titulari tal-kappella ta' San Ġużepp jirrappreżenta lill-Madonna tad-Dawl u lil San Ġużepp, xogħol tal-pittur Malti Ġan Nikol Buhagiar (1698-1752).[4] De Soldanis jgħid: "Żgħira hi din il knisja, iva, imma ħelwa b'dik il-koppla tagħha, taħt l-isem tad-Dawl u ta' San Ġużepp".[5]

Fuq id-devozzjoni tal-Madonna tad-Dawl l-istoriku De Soldanis jislet minn dak li kien kiteb il-patri Ġiżwita Manwel Aquileja Aguitera:

> Fil-gżira ta' Għawdex ukoll, gżira msawra u mgħammra b'ħafna nies, bil-belt tagħha u sitt irħula, taħt il-ħakma ta' l Eminentissimu Prinċep Gran Mastru ta' Malta, daħlet u waqfet id-devozzjoni lejn il-Madonna tad-Dawl, fil-ħabta li kien hemm il-Missjoni, mogħtija mill-patrijiet Ġiżwiti. F'kull parroċċa ġie lilha mwaqqaf altar u f'wieħed mill-irħula li semmejna [qiegħed jirriferi għar-Rabat][6] ġiet lilha mibnija knisja żgħira, żgħira mill-koċċ, imma kbira, jekk wieħed jifli l-faqar tal-gżira u d-devozzjoni tan-nies tagħha, li sikwit iġarrbu r-radd ta' mħabbitha li xxerred fuqhom grazzi mingħajr ma jaqtgħu.[7]

Din il-kappella kellha wkoll sagristija mibnija ħdejha, bil-paramenti sagri u oġġetti relatati mal-knisja. Kien hemm ukoll kamra għas-sagristan. Achille Ferres ikompli jgħid li l-kappella kellha wkoll *"due buone campane"*,[8] li l-lum jinsabu fil-knisja tal-Madonna tal-Karmnu fix-Xlendi.

L-Għawdxi Bażilju Grima ħalla biex issirilha l-festa ta' kull sena, bħalma naqraw fl-atti tan-nutar Ġan Franġisk Debono ta' l-1 ta' Ottubru 1731, u ta' Stiefnu Vella fl-4 ta' Novembru ta' l-istess sena.[9] Il-festa baqgħet issir sa l-aħħar snin. Meta kont qiegħed inqalleb f'waħda mill-ħarġiet tad-*Devot ta' Marija* tal-bidu tas-seklu għoxrin sibt programm tal-festa ta' din il-kappella:

> Fil-knisja ta' San Ġużepp ta' din il-Belt Vittoria sar tridu wisq devot li fih għamel id-diskors ir-Rev.mu Kan. D. Alfons Hili. Fil-jiem tal-festa qaddes ir-Rev.mu Kan. Penit. D. Giuseppe Grima u għamel il-paniġierku l-W.Rev. D. Fortunat Grech.[10]

Il-knisja baqgħet dejjem miżmuma tajjeb u ffrekwentata ħafna min-nies, mhux biss għaliex fil-gżira ta' Għawdex id-devozzjoni lejn il-patrijarka San Ġużepp kienet minn

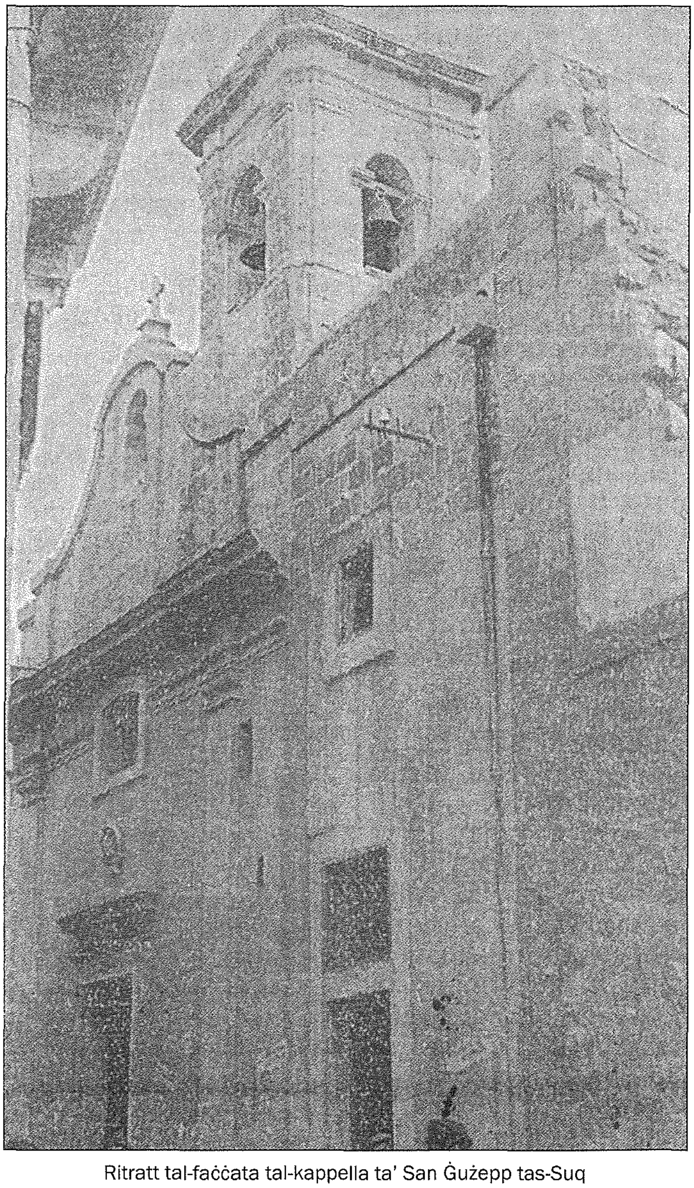

Ritratt tal-faċċata tal-kappella ta' San Ġużepp tas-Suq
ftit qabel ma twaqqgħet fil-bidu tas-snin sittin tas-seklu l-ieħor.

dejjem qawwija ħafna, imma wkoll għaliex din il-knisja kienet qiegħda f'post ċentrali kemm jista' jkun. L-iktar li kienet tkun iffrekwentata kien fil-granet tar-Randan meta n-nies kienet tmur hemmhekk biex tagħmel il-*Via Crucis*. Mill-bqija kienet knisja wkoll devota biex fiha wieħed jgħid ir-Rużarju fil-għaxija, speċjalment fix-xitwa, kif ukoll biex jagħmel devozzjonijiet oħra.[11]

Hija kienet, biex ngħidu hekk, l-aħħar eżempju ta' kappella Medjevali fir-Rabat li fiha wieħed kien iħoss is-sensazzjoni li qiegħed jitlob f'atmosfera ta' snin imbiegħda sewwa minna. Din il-kappella ġiet imwaqqgħa fil-bidu tas-snin sittin sabiex il-pjazza ta' San Ġorġ tkun tista' tikber. Dan l-aħħar, waqt li kienu qed isiru xi xogħlijiet fl-istess pjazza, instabu xi fdalijiet ta' din il-kappella. F'waħda mis-swali tal-parroċċa ta' San Ġorġ għadna nsibu statwa żgħira ta' San Ġorġ li kienet tinżamm fl-istess kappella.

Riferenzi

[1] Nikol Vella Apap, *Il-qima lejn il-Kunċizzjoni tal-Madonna ħdejn il-bażilika ta' San Ġorġ u fil-knisja tiegħu: kappelli ħdejn il-bażilika ta' San Ġorġ*, f'*Il-Belt Victoria*, Novembru-Diċembru 1985 (Nru 27), 7.

[2] Achille Ferres, *Descrizione storica delle chiese di Malta e Gozo*, Malta 1866, 561.

[3] Ibid.

[4] Ibid.

[5] Gian Piet Franġisk Agius De Soldanis, *Għawdex bil-ġrajja tiegħu*, miġjub għall-Malti minn Mons. Ġużeppi Farrugia Gioioso, Vol. 2, 1953, 52.

[6] De Soldanis jikteb: "Billi dan il-patri kien joqgħod Sqallija, ma kienx jaf tajjeb lil Għawdex u ħawwad ir-Rabat ma' raħal".

[7] De Soldanis, *Għawdex bil-ġrajja tiegħu*, Vol. 2, 52.

[8] Ferres, *Descrizione storica delle chiese di Malta e Gozo*, 561.

[9] De Soldanis, *Għawdex bil ġrajja tiegħu*, Vol. 2, 52.

[10] *Id-Devot ta' Marija*.

[11] *Ir-Review*, 16 ta' Ottubru 1963, 7; 23 ta' Ottubru 1963, 7.

Il-kwadru li kien titulari tal-knisja ta' San Ġużepp jirrappreżenta lill-Madonna tad-Dawl u lil San Ġużepp, xogħol tas-seklu tmintax tal-pittur Malti Ġan Nikol Buhagiar, li jinsab fl-Awla Kapitulari tal-bażilika ta' San Ġorġ.

ERRATA CORRIGE

It-tagħrif taħt ir-ritratt ta' paġna 13 fl-aħħar ħarġa ta' *Il-Belt Victoria* ried jidher hekk: **Ritratt minn *Il-Berqa* ta' Mejju 1956 li juri parti mill-folla kbira li nġabret nhar it-Tlieta 1 ta' Mejju 1956** [u mhux 1959]